

ŠIMON OD BÍLÉHO LVA DEN PRAŽSKÉHO MĚŠŤANA V DOBĚ VYMKNUTÉ Z KLOUBŮ

MARTIN MUSÍLEK

Šimon od Bílého lva patřil nejen k předním pražským měšťanům a husitským politikům, ale byl zároveň i obchodníkem, literátem a známým bibliofilem, tedy na svou dobu člověkem mimořádným a vybočujícím z naší představy o typickém pražském měšťanu své doby. Reprezentace, rodinné vazby, držba venkovských statků a vztahy se šlechtou, užívání znaků apod. – to všechno jsou okruhy, jež lze při výzkumu městského prostředí sledovat. Zároveň můžeme na příkladu Šimonovy osoby upozornit na různé typy pramenů, které nám umožňují rozkrývat život pozdně středověkého měšťana, včetně jejich specifické a mnohdy velmi limitující schopnosti výpovědi.

SIMON OF THE WHITE LION. A DAY OF A PRAGUE BURGHER IN THE HUSSITE PERIOD

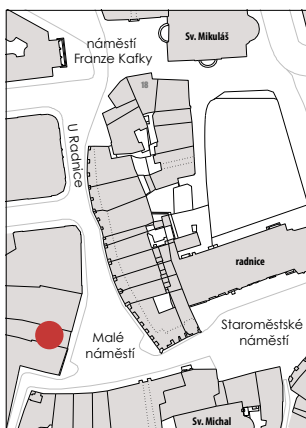
Simon of the White Lion belonged not only to the eminent Prague citizens and Hussite politicians, but he was also a merchant, a writer and a known bibliophile, i.e. an outstanding man in his period deviating from our vision of a typical Prague burgher of that time. Representation, family relations, ownership of rural estates, connections with nobility, use of a coat of arms etc. – these are circumstances, which can be observed during a research of the towns' environment. Example of Simons' personality can draw attention to various types of sources, which enable one to uncover the life of a late medieval burgher, despite their specific and often very limited ability of testimony.

Klíčová slova — Praha-Staré Město – Šimon od Bílého lva – husitská revoluce – středověké město – venkovské statky – knihovny

Key words — Prague-Old Town – Simon of the White Lion – Hussite rebellion – medieval town – rural estates – libraries

Obr. 1. Praha 1-Staré Město, Malé náměstí 2, dům čp. 143/I „U Bílého lva“, ppč. 105 (foto R. Gája, 2016).

Je ráno, pátek 6. září roku 1427. Pacholek Vítek Starostů¹ právě probudil v domě čp. 143/I na Malém náměstí (obr. 1) Šimona od Bílého lva, jednoho z nejvýznamnějších měšťanů a politiků husitské Prahy v období, které významný český historik František Šmahel příznačně označil za „dobu vymknutou z kloubů“ (ŠMAHEL 1995). Právě postava Šimona od Bílého lva (doložen v letech 1418–1433), o níž se nám díky jeho veřejnému působení zachoval relativní dostatek různých zpráv, je vhodným prostředkem pro nastínění kolektivní biografie horní vrstvy městského obyvatelstva v pozdně středověké Praze.² To však neplatí zcela bez výhrad. Na svou dobu byl totiž Šimon člověkem mimořádným a do jisté míry vybočujícím z naší představy o typickém pražském měšťanu. Patřil nejen k předním husitským politikům, byl zároveň i obchodníkem, hospodářem, literátem a známým bibliofilem.

V tomto příspěvku nepůjde o klasickou biografii, která by si činila nároky na úplnost. V předkládané životopisné studii se spíše pokusím v průběhu konkrétně zvoleného dne představit nejen každodennost jednoho měšťana husitské Prahy, ale prostřednictvím Šimona také vybrané okruhy z hospodářského a sociálního světa pražského souměstí v první polovině 15. století. Nemělo by se jednat o fikci, ale o rekonstrukci běžného dne v životě pražského měšťana doby husitské na základě dochovaných písemných a zčásti i hmotných pramenů. Reprezentace, rodinné vazby, držba venkovských statků a vztahy se šlechtou, užívání znaků apod. – to všechno jsou okruhy, jež lze při výzkumu městského prostředí sledovat. Zároveň bych rád upozornil na různé typy pramenů, které nám umožňují rozkrývat život pozdně středověkého měšťana, včetně jejich specifické a mnohdy velmi limitující schopnosti výpovědi.

Pátek 6. září 1427 nebyl v dějinách Prahy zcela obyčejným dnem.³ Šimon od Bílého lva se dal probudit ještě za tmy, tedy dříve, než jej jako obvykle vzbudilo ranní zvonění z kostelů Panny Marie

1 Na pacholka Vítkova výslovně pamatoval Šimon od Bílého lva ve svém testamentu, v němž mu odkázal pět kop grošů („Item Vítkovi, u mne jakož byl, Starostů odkazují pět kop grošů...“ TEIGE 1910a, 757). Šimonův kšaft, který byl vyhotoven také v podobě listiny s přivěšenými pečeti vykonavatelů poslední vůle, byl zapsán do staroměstské pamětní knihy – (Kniha pamětní 1417–1480), Archiv města Prahy, Praha, Sběrka rukopisů, sign. 992, fol. 154r–154v.

2 Šimonově osobě doposud věnoval krátký životopisný medailon pouze TOMEK (1891, 443–445). I tento příklad ukazuje, jak stále máme málo biografických studií o významných husitských měšťanech a politikách. O rekonstrukci jednoho dne ve středověku, který mnohdy uniká naší pozornosti, se nedávno pokusilo několik autorů v kolektivní monografii *Jeden den ve středověku* (NODL/SOMMER 2014). V celkem jedenácti sondách do konkrétně zvoleného jednoho dne ve středověku se tvůrci zaměřili na různá sociální prostředí. Mimo jiné tento pokus upozornil jak na limity výpovědi dochovaných pramenů, tak na odlišné přístupy konkrétních badatelů ke zvolenému tématu.

3 Přepadení Prahy reflektovaly již dobové prameny a je zaznamenáno také ve starých letopisech českých. Podrobný je zejména text D (PORÁK/KASPAR 1980, 105–106; FRB SN II, 142, zde i v pozn. 85 a na s. 34 v pozn. 136 Petr Čornej provedl podrobný rozbor celé události zasazený do širšího kontextu a s doplněním životopisných údajů některých hlavních aktérů). Spolehlivé informace přináší také Bartošek z Drahonice (FRB V, 597; cf. český překlad HLAVÁČEK 1981, 239). Významná událost v zemských dějinách se těšila náležitě pozornosti významných dějepisců a ve svých dílech ji zachytili